

ЕДИН СЪВРЕМЕНЕН ПОГЛЕД КЪМ ПРИРОДАТА В ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Доц. д-р Светлана Ангелова

Великотърновски университет „Св.св. Кирил и Методий“

Монографичното изследване със заглавие „Природата в предучилищното образование – иновация и рефлексия“ на доц. д-р Магдалена Димитрова Стоянова от Факултета по науки за образованието и изкуствата, СУ „Св. Климент Охридски“, е резултат от апробиран изследователски модел за проследяването на тенденциите по опазването на околната природна среда в образованието и квалификацията на педагозите. То е в обем от 193 страници, диференцирани в увод, четири глави, заключение и изводи, литература и три приложения (с.181 – с.193).

Още с увода с мотото „В името на добро за природата и хората!“ авторката обвързва с най-сензитивния период – предучилищното детство, началото на новата култура в подготовката на студентите чрез „образование и отговорност с мисъл към Земята, нашия „общ дом““ (с.5). Иновацията и рефлексията не са само ключови научни понятия, използвани от нея, а задават общата насоченост на изследването, доказващо в обобщени статистически резултати необходимостта, съдържанието и технологията на педагогическата подготовка на учителите. Това е постигнато в два плана в университетската подготовка – при отчитането на спецификата на работата със студенти в специалностите „Предучилищна и начална училищна педагогика“ и „Предучилищна педагогика и чужд език“, както и в последващото им квалифициране в обучителни курсове и проекти.

Известно е, че промяната на отношението към природата в нейното многообразие е все по-голяма, както и че в училищното образование са налице

предизвикателства за изграждането на природонаучните компетенции. Все още се наблюдава изоставане на екологично насочения положителен опит у българските учители при завършването на педагогическото им образование в сравнение с другите европейски страни. Това се отчита от обществото във връзка с необходимостта от обновяването на учебни програми и на тематиката на обучителните проекти при подготовката на учители за образователните институции – резултат, представен и от авторката на монографията след анализ на университетските учебни планове и разписани програми.

Ето защо намирам за актуален центъра в проучванията на М. Стоянова за установяването на отношението на учителите към иновациите и тяхното осъзнаване като приоритет на продължаващото образование в квалификационно-образователни и в научни търсения. Нещо повече, това се извършва от нея в два плана – научен и практически. Така потвърденият и експериментално доказан в емпиричното изследване значим модел се установява като подходящ от обхванатите в различните ОКС форми на обучение в проучването педагози: студенти, магистри и действащи учители и директори, включени в проектно обучение от М. Стоянова.

Авторката апробира в този модел иновативен профил за връзка на ранното детско образование с устойчивото развитие, като отчита дейността на посочени 17 детски градини, които, макар и все още малобройни, са с: екологична насоченост в своята образователна стратегия; екологосъобразна дейност предимно на открито и в естествената природна среда; програмна система на институцията в рамковите условия на ежедневно общуване с природния свят и осъзнатостта на принадлежността на децата в него; управление, съобразно ресурсите от природните източници като естествено поведение на възрастни и деца в детската градина в допълнителните за институцията дейност по ГЗЕИО (МОН, 2016). Въз основа на това се доказва на практика приложението на компетентностно ориентирания подход в образованието с цел да се постигне баланс между:

- краткосрочна/дългосрочна икономическа, социална и екологична полза;
- дългосрочно опазване на средата чрез култура и образование;
- правилно управление на екологичните структури и процеси в единство със социалните и икономическите параметри на институционалното екопространство.

Разработена е и е приложена моделна програма за управлението на околната среда в образователната институция (с. 18 – с.21) като оценка и обобщаването на резултатите при извеждането на иновации и рефлексия от учителите в собствената им приложно-проектна и игрово-образователна дейност. Доказването на иновативността и на рефлексивността като проекции в експерименталния модел е постигнато чрез ключови параметри в контекста на програмата за управлението на околната среда: превантивно решение и аналитична оценка; интердисциплинна съдържателна учебна програма; идентифициране

на рискове за независимост на педагога в иновативните технологии; проектни дейности; отговорност в отчитането на приноса на стратегията за действие; участие в групови и в колективни процеси в единство с мотивирането на самостоятелна активност; лични ръководни примери, представи за справедливост и избор на действие; проява на емпатия и др. (с. 38 – с.41).

Въз основа на това се извършва характеризирание на иновативната дейност в образованието на педагозите по опазването на околната среда в няколко посоки.

Първата се отнася до субектите на иновационния процес. В него водещ се определя учителят, но в интеракция с деца, родители и непедagogически персонал. Ако това не се вземе предвид според авторката, тогава педагогическите иновации ще отпаднат от всичко, което всъщност е образователно и води до култура, както и целият хуманистичен компонент на иновационната дейност.

Втората, която определя М. Стоянова, е ефективността на педагогическата иновация. Тя е проследена като изследователската дейност на учителите, които решават проблемите на частната методика в екологичното образование. Важно е те да преосмислят съществуващите дидактически принципи по нов начин, особено за системата на предучилищното образование, с конкретни приложни проблеми на ежедневието, т.е. да я свеждат до практическото приложение на екологичния опит на подрастващите и техните родители.

Третата изведена от авторката специфика е на иновативността и рефлексивността. Последните могат да се приемат като краен резултат от иновациите – съдържание, форма на организация на образователния процес или подход към предоставянето на природосъобразни услуги в областта на образованието въз основа на реални искания от родителите (с.115).

Четвъртата, разработена в глава втора (с.57 – с.114), са успешната организация и осъществяване на иновативни дейности от преподавателския академичен състав, от неговата информираност за иновативната идея, тъй като в условията на иновативния режим протича активен процес на лично самоопределение, настъпват промени в характера на взаимоотношенията между субектите в институцията. Това са структурни и функционални компоненти на системата на управление, които се променят съществено в периода преди и след използването на обучителния експериментален модел по опазването на околната среда.

В потвърждение на това са представените резултати в таблици и в диаграми (с. 117 – с. 169) за промяната в нагласите на педагозите. Това е извършено при определянето на:

- характеристиката на иновационния модел по опазването на околната среда; тематичното му съдържание;
- приоритетни цели по отношение на обучението на студенти и специализанти в университетите;

– методическите основания на иновативността и рефлексивността – оценка на цели, ключови понятия, и европейски компетенции, съдържанието на учебната програма;

- обучителен пакет с материали, иновативни форми, методи и техники;
- професионалните интереси на институционалния модел;
- удовлетвореността от обучителните резултати, качеството и организацията на обучението в университета, както и на внедряването на резултатите от него.

Така студентите и учителите, участващи в изследването, поставено в центъра на монографията на М. Стоянова, доказват тенденции за потвърдени статистически прояви на иновативност и рефлексивност в един потвърден експериментално моделиран профил на институционалното пространство в подготовката и квалификацията на учители. Мога да потвърдят, че мултиплицирането на тази иновация на различни институционални равнища спецификата от детската градина до университетите, ще създаде условия за критично мислене при решаване на проблеми и казуси, за опазването на здравето на подрастващите, за ново отношение в подкрепа на позитивни изменения в климата и енергийната ефективност и ще бъде в помощ на учителите в практиката. Същевременно ще създаде конкурентност на образователния пазар, лична реализация и гражданска активност на педагози, родители, преподаватели.

ЛИТЕРАТУРА

СТОЯНОВА, М., 2021. *Природата в предучилищното образование – иновация и рефлексия*, София: Авангард принт. ISBN 978-954-337-424-3.

REFERENCES

STOYANOVA, M., 2021. *Nature in preschool education – innovation and reflection*. Sofia: Avangard print. ISBN 978-954-337-424-3.

NATURE IN PRE-SCHOOL EDUCATION – INNOVATION AND REFLECTION

✉ **Dr. Svetlana Angelova, Assoc. Prof.**

ORCID iD: 0000-0003-4150-9594

Faculty of Pedagogy

St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo

Vratsa Branch

E-mail: s.angelova@ts.uni-vt.bg